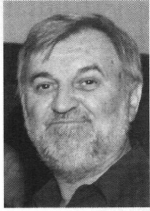

Piačekova filozofia lásky a ľudskosti

Pred niekoľkými storočiami Rousseau napísal, že zo všetkých ľudských poznatkov sa mu zdalo „najužitočnejšie, ale najmenej pokročilé poznanie človeka“. Aj keď sme pokročili, nielen vo svete, ale aj na Slovensku, približne pred rokom obdobne to tvrdil mladý intelektuál A. Vydra v zrejme nie veľmi čítanej eseji *Povešť filozofov*. Pokúšal sa analyzovať, prečo sa predovšetkým u nás filozofia, ale aj ďalšie spoločenské vedy (sociológia, história...), netešia najlepšej povesti. Okrem toho, že to videl „už z letného pohľadu na rôzne diskusie o lukratívnych a nelukratívnych študijných odboroch“, za neblahé renomé si mohla do veľkej miery disciplína aj sama. Hoci iní v tom nie sú nevinne.

Zo stránok časopisu Slovenského filozofického združenia (SFZ) možno vyčítať, že už na prvom valnom zhromaždení v roku 1990 došlo k pokusom o zásadné kritické vysporiadanie sa s minulosťou, keď predsedom sa stal F. Novosád. Vzápätí J. Balážová a ďalší. Bola to reakcia na existenciu predchádzajúcej Slovenskej filozofickej spoločnosti (SFS) založenej ešte v roku 1966. Pod predsedníctvom J. Kocku vznikla vtedy celoslovenská organizácia, ktorá umožňovala rozvíjať filozofiu novými slobodnejšími a tvorivejšími formami, z ktorého podhubia vzniklo viacero podnetných publikácií. Najznámejšou sa stala rozsiahla Antológia z diel filozofov. V pookupačnom období, od roku 1970, sa aj s filozofiou museli rozlúčiť desiatky erudovaných učiteľov i nádejných vedeckých pracovníkov. Filozofia a s ňou nielen SFS, ale celá oblasť spoločenských vied, kultúry a umenia, sa po krátkom nadýchnutí, opäť na dve desaťročia dostala nielen pod prísnu kontrolu stranického aparátu, ale stala sa aj priamou súčasťou ideológie marxizmu a nástrojom komunistickej strany.

Obrat prišiel s novým názvom Slovenské filozofické združenie, ktoré umožňovalo zahrnúť pod jednu strechu pluralitne všetky smery a disciplíny i všetkých filozofov. Tomu nasvedčovala aj voľba predsedov, ktorí viac či menej spolufirmovali vývoj tejto kráľovnej vied. Počnúc T. Pichlerom, za ktorého sa v roku 1995 začalo s organizovaním kongresov slovenskej filozofie v päťročnom cykle, pokračujú E. Višňovským iniciujúcim výročné stretnutia členov SFZ v spolupráci s katedrami filozofie slovenských univerzít. Vtedy sa filozofovalo na tému „Kríza filozofie - filozofia krízy?“ Napriek tomu, že filozofii pod vedením A. Remišovej, Z. Plašienkovej a ďalších mladších, R. Karula i súčasnej A. Javorskej, uskutočňovali mnohé prednášky, diskusie, konferencie, vydávali zborníky i monografie na mnohé závažné témy. Vyrástli a znovu sa tu objavili mnohé osobnosti, ako napríklad L. Hanus, J. Letz, M. Marcelli, E. Bondy, E. Farkašová, J. Sivák. Filozofia ako jedna zo základných humanitných disciplín, žiaľ, neprenikla hlboko do formovania a premien modernej slovenskej spoločnosti tak, ako by bolo možno žiadúce.

Napodiv nik neprotestoval, keď sa o svoju anonymitu nepriamo sami zaslúžili. Dodnes nepublikovali, čo i len knižnú encyklopédiu slovenských filozofov. A naopak, stále uvádzajú

aj na svojej elektronickej stránke SFZ iba verziu „Elektronický slovník slovenských filozofov (výber)“, ktorý však bol iba zreprodukovaný podľa slovníka z nakladateľstva Atlantis, Brno, 1998. Všetci sa v ňom stali „českými filozofmi“, lebo autori a vydavatelia v zlej a anachronickej tradícii našich susedských a tentoraz ne-bratských a ne-partnerských vzťahov jednoducho v titule cynicky vynechali, že ide o slovenských filozofov. Navyše na stránkach SFZ sa dodnes nachádza iba Bibliografia k dejinám filozofického myslenia na Slovensku do roku 1965! Našťastie to napráva dostupná, iná a prvá slovenská, žiaľ, tiež iba počítačová filozofická hypertextová encyklopédia, známa aj pod skratkou FILIT, ktorej rozvinutím je Pomocný slovník filozofa. Otcostvo sa prisudzuje inému, širšie predsa len málo známemu filozofovi a pedagógovi na viacerých našich univerzitách, Jozefovi Piačekovi. Predovšetkým jemu som sa chcel venovať, májovému neprehliadnuteľnému jubilantovi. Aspoň kvôli jeho nedocenenej ostatnej sumarizačnej knihe spred dvoch rokov. Nielen pre vreckový formát by ju mohli nosiť študenti pri sebe, ale aj mladí a neúnavní hľadači stratenej, zmätenej, či nenachádzanej hodnotovej orientácie, akej je dnes málo. Titul *Synkritizmus, filozofia konkordancie*, 2014, by ich nemal odradiť. Autor i vydavateľ už na obálke prezrádzajú svoje kresťanské a metafyzické východisko, keď v detaile z Michelangelovej maľby v Sixtínskej kaplnke, dochádza k pokusu o symbolický dotyk božskej a ľudskej ruky. Prekvapuje ako výrazne, nezakryte a originálne sa inšpiruje pri tvorbe filozofických výrazov *Hviezdoslavom*, *Hroboňom* a produktívnym slovo tvorným potenciálom súčasnej slovenčiny, pravdaže, popri Heideggerovi, Husserlovi či ďalších. Ako hodnotovo eticky prísne vníma kultúru na pozadí dejín klasickej a modernej filozofie, ako „premieňanie zla, škaredého, hodnotovo neutrálneho, menej dobrého a menej krásneho, na dobro, krásno, lepšie a krajšie“. Podľa neho do kultúry „patrí iba to, čo sa podieľa na premene zla/škaredého na dobro/krásno“. A na pozadí poznania, že podstatou ľudského bytia je transcendencia, reflektuje jeho podoby v oblasti každodennosti, umenia, vedy, filozofie a náboženstva. To je prvá z desiatich téz, spočiatku akoby málo zrozumiteľného pojmu synkritizmus. Jeho homo kulturalis vníma maximum ľudského bytia v kultúre, maximum kultúry zas v zmysluplnosti. Podstatou zmysluplnosti je podľa Piačeka synkritika a maximum zmysluplnosti je láska, ktorú praktizuje homo amans, človek milujúci. Uvedol som iba malý náčrtok a východisko pokračovania therapeutickej funkcie filozofie, ktorú v Európe vníma od Sokrata, neobídúc Aristotela.

Filozofi majú svet nielen vysvetľovať, no i pokúšať sa ho meniť k lepšiemu. Nezaobídeme sa bez poznania nielen samých seba, ale aj vlastnej premeny, čo môže byť vždy dobrým začiatkom ľudstva v lokálnom i globálnom rozmere. Piaček prekračuje filozofiu západnej tradície, hlásiac sa aj k mysliteľom východu, čo zaregistroval autor doslovu knihy Richard Štáhel. Zároveň odpovedá na otázky čo je súčasná filozofia a aký je jej zmysel v modernej spoločnosti, čo by sme si mali osvojiť.

Viliam Jablonický